ÖZEL SAYI: 11

ISSN 1301-210X

HECE

AYLIK EDEBİYAT DERGİSİ YIL:10 SAYI:109 OCAK 2006

Bir Düşünce ve Yarınki Türkiye Tasarımı Olarak

MUHAFAZAKÂRLIK ve NURETTİN TOPÇU

109

HECE

AYLIK EDEBİYAT DERGİSİ
ISSN 1301-210X

YIL: 10 **SAYI:** 109
OCAK 2006
(Her ayın birinde yayımlanır.)

Yayın Türü: Yerel Süreli

Hece Yayıncılık Ltd.Şti. Adına
Sahibi: Ö. Faruk Ergezen

Yazı İşleri Müdürü: İbrahim Çelik

Yayın Yönetmeni: Hüseyin Su

Yönetim Yeri
Konur Sk. No: 39/1
Kızılay/Ankara

Yazışma: P.K. 79 Yenişehir/Ankara

Tel: (312) 419 69 13 **Fax:** (312) 419 69 14

İnternet Adresi: www.hece.com.tr
e-mail: hecedergi@yahoo.com
hece@hece.com.tr

Dizgi-Düzelti: Hece

Teknik Hazırlık: HECE / Bülent Güler

Kapak: Sarakusta **web:** sarakusta.com

Baskı: Öncü Basımevi **Tel:** 384 31 20

2006 Yılı Abone Bedeli:
Yıllık: 90 YTL.
Kurumlar İçin: 200 YTL.
Yurt Dışı: 150 Euro

Posta Çeki: 149582
Hece Basın Yayın Ltd.Şti.

Gelen yazılar yayınlansa da yayınlanmasa da geri verilmez. İlkelerimize uymayan ilânlar alınmaz.

Baskı Tarihi: 31.12.2005

Hece/ *Hareket Dergisi ve Nurettin Topçu-3* • **Hasan Aycın**/ *Çizgi-6*

I. BÖLÜM

Mustafa Kutlu/ *Suya Hasret-7* • **Ali Osman Gündoğan**/ *Topçu ve Hareket Felsefesi-15* • **Fırat Mollaer**/ *Türk Sosyalizmine Bir Katkı-23* • **Akif Emre**/ *Nurettin Topçu'da Öteki Dünyalar-42* • **Hakan Poyraz**/ *Ahlakın İsyanı, İsyanın Ahlakı-48* • **Necmettin Tozlu**/ *Nurettin Topçu'nun Fikir Dünyamızdaki Yeri-53* • **Yusuf Kaplan**/ *İnsana Ne Olduğunu Hatırlatan Bir Düşünür Olarak Nurettin Topçu: İrade Metafiziği-60* • **Mustafa Şahin**/ *Evet İsyan Ahlâkı ya da Merd-i Mü'minin İsyanı-68* • **Sadettin Elibol**/ *Muhalif Bir Düşünür Olarak Nurettin Topçu'nun Duruşu-76* • **Mehmet Sarıtaş**/ *Nurettin Topçu'nun Düşünce Dizgesinin Bazı Temel Çizgileri-81* • **Hilmi Uçan**/ *Nurettin Topçu'nun Düşlediği Ahlâk ve Toplum-84* • **Yusuf Turan Günaydın**/ *Bağlanma: Abdülaziz Bekkine ve Nurettin Topçu İlişkisi-92* • **M. Fatih Birgül**/ *Mustarip Bir Filozof Hakkında-98* • **D. Mehmet Doğan**/ *Cumhuriyet Devrinde İki Aslî Karakter: Necip Fâzıl ve Nurettin Topçu-103*

II. BÖLÜM

Erol Battal/ *Bir Ütopya ve Tasarım Olarak "Yarınki Türkiye"-119* • **Mustafa Kök**/ *Nurettin Topçu'nun Felsefesi Bağlamında İsyan Ahlâkı -127* • **Ergün Yıldırım**/ *Nurettin Topçu'da Sosyolojik Tahayyül: Yerli Eleştirel Sosyal Teori-141* • **Mustafa Kara**/ *Farklı Bir Münzevî Sıradışı Bir Muallim: Nurettin Topçu-148* • **Ercan Yıldırım**/ *Var Olmak-156* • **Işık Yanar**/ *Batı Felsefesi İle Osmanlı Geleneği Arasında Bir Düşünür: Nurettin Topçu-168* • **Mehmed Temelli**/ *Hareket, Mistisizm ve Topçu-175* • **Ercan Yıldırım**/ *Mistisizme Koşut Şeriata Karşı Bir İhyacı Olarak Nurettin Topçu'da İslâm Düşüncesi-178* • **Necip Tosun**/ Nurettin Topçu ve Sezai Karakoç'ta Mevlâna, Yunus Emre, Mehmet Âkif Algısı ve Karşılaştırması-200 • **Adnan Karaismailoğlu**/ *Gelenekte Yenileşme: Mevlânâ ve Nurettin Topçu-210* • **D. Mehmet Doğan**/ *Nureddin Topçu ve Mehmed Âkif: İki Şahsiyet, Tek Karakter-215* • **Selim Somuncu**/ *Modernist İdeolojinin Karşısında Gelenekçi Bir Reformist: Nurettin Topçu-220* • **Ertuğrul Aydın**/ *Sorbonne'dan Anadolu'ya Açılan Kapıda Nurettin Topçu'nun Sosyo-Psikolojik Cephesi-229*

III. BÖLÜM

Muhittin Bilge/ *Nurettin Topçu'nun Kültür ve Medeniyet Anlayışı-234* • **İsmail Kara**/ *Bir Siyasi İhya Hareketi: Topçu'da Siyaset ve Devlet Telakkisi-244* • **İshak Yetiş**/ *Siyaset ve İktisat-255* • **Köksal Alver**/ *Anadoluculuk ve Nurettin Topçu-258* • **Cemal Şakar**/ *Topçu'da Türk-İslam Harikası Olarak Millet ve Milliyetçilik-266* • **M. Murat Özkul**/ *Nurettin Topçu Düşüncesinde Hürriyet Kavramı-274* • **Ahmet Fidan**/ *Nurettin Topçu'nun Maarif Davası-284* • **Mustafa Aldı**/ *Çocukların Hizmetinde Eğitime Maarif Katmak-290* • **Sinan Ceran**/ *Topçu'da Demokrasi Anlayışı İki Yanlıştan Biri-296* • **Yener Emer**/ *Nurettin Topçu'nun Din ve Devlet Anlayışı-306* • **Lütfü Şehsuvaroğlu**/ *Nurettin Topçu ve Mesuliyet Kavramı-319* • **Hasan Güleryüz**/ *Bir Aydın Olarak Nurettin Topçu ve Yarınki Türkiye-323*

IV. BÖLÜM

M. Orhan Okay/ *Nurettin Topçu'nun Güzel Sanatlara ve Edebiyata Bakışı-333* • **Kenan Çağan**/ *Nurettin Topçu Düşüncesinde Sanatın Toplumsal ve Felsefî Temelleri-341* • **Hüseyin Su**/ *Yarınki Türkiye'nin Öyküleri-349* • **Sadettin Elibol**/ *Nurettin Topçu'nun Ders Kitabı Yazarlığı-357* • **D. Mehmet Doğan**/ *Nureddin Topçu'nun "Hareket"i-360*

V. BÖLÜM: SORUŞTURMA

Atasoy Müftüoğlu/ *Sessiz ve Derin Bir Kişilik-367* • **Kemal Ural**/ *İnsan Nurettin Topçu-369* • **Muhsin Mete**/ *Ahlâk ve İdeal Adamı-371* • **Hayriye Ünal**/ *Nâmütenâhî Bir Ümit -Nurettin Topçu ve Sanat Algısı-374* • **Hüseyin Atlansoy**/ *Nurettin Topçu'nun İki Yazısı Üzerine-377* • **Mustafa Şerif Onaran**/ *Bilim İle İnancı Barıştıran Bir Düşünce İnsanı: Nurettin Topçu-378* • **Süleyman Hayri Bolay**/ *Tanıdığım Nureddin Topçu-381* • **Talat Sait Halman**/ *"Gerçek Öğretmen"-385* • **Ömer Lekesiz**/ *Hocama Sorabilseydim-387* • **Necati Mert**/ *Nurettin Topçu ve "Taşralı"-390* • **Nazif Öztürk**/ *Nurettin Topçu: Anadolu Yollarında-392* • **Mehmet Sılay**/ *Nurettin Topçu'nun İdeali-396*

VI. BÖLÜM: TANIKLAR

Nurettin Topçu'nun "Varlık Semineri"ndeki Konuşması-401 • **Ali Birinci**/ *Nurettin Topçu'nun Sohbetlerinden Hatırada Kalanlar-433* • **Abdulkadir Badıllı**-446 • **Orhan Okay**/ *Bir İdealistin Ölümü-448* • **Nevzat Yalçıntaş**/ *Hocamız Nurettin Topçu-453* • **Cevat Ayhan**/ *Hocamız Nurettin Topçu-455* • **Ertan Yülek**/ *Bir İdeal Adamı, Bir Derviş, Bir Kâhin: Nurettin Topçu-458* • **Ercüment Konukman**/ *Nurettin Topçu-460* • **Ferruh Bozbeyli**/ *Nurettin Topçu-467* • **Mehmet Sılay**/ *"İsyan Kitabı Safahat"-470*

VII. BÖLÜM: ALBÜM VE BELGELER-479

VIII. BÖLÜM: KAYNAKÇA

M. FATİH BİRGÜL

MUSTARİP BİR FİLOZOF HAKKINDA

Rotası Nurettin Topçu'nun fikir dünyasına çevrili her zihin, yolculuğunun hemen başlarında 'ıstırap' adlı ıssız adayı görecektir. Çünkü Topçu'nun gerçek muhatabı, yalnızca ve sadece ıstırap çeken zihinlerdir.

Peki bu ıstırap nedir? 'Zengin iken fakir olan bir kulun, sarayından kovulup dilenmeye mecbur kalan bir hükümdarın' ıstırabı değil elbette. Bu ıstırap, her şeyden evvel, metafizikçi bir ruhla doğmuş özel insanlardan, etin içindeki kan gibi hiç ayrılmayan, sonsuz, sebepsiz ve tatminsiz 'derin bir merak ve iç sıkıntısı'dır. Bu kutlu niteliğe sahip bir kimse, hakikatin, yani 'her şeyin olduğu şey'in, varlığını kuvvetle sezer ve ona doğru yürümek için büyük eziyetlere katlanarak, yaşamın ayaklarına vurduğu prangaları kendisiyle beraber sürükler. İşte merhum Nurettin Topçu da böylesi insanlardan oluşan kervanın bir seyyahıdır ve onun ıstırabı da böyle bir ıstıraptır. İşte bu nedenle de Nurettin Topçu'yu anlamak için, her şeyden önce onun bu ıstırabını anlamak gereklidir.

Şu var ki; onun taşıdığı ıstırap, *ıstırap* kelimesinin kitlelerdeki çağrışımının tersine, kendisinden kaçılacak bir ejderha değil, 'kalbin varlığının ilk alameti ve bir dost gibi karşılanması gereken şaheseridir'. Zira "insanlığın büyük hareketlerini yaratan ıztıraptır. Dinler ve sanatlar, tarihin kaydettiği parlak medeniyetler ıstırabın şaheserleridir".[1] İşte Nurettin Topçu, böyle bir ıstırapla doğmuş, mümin parmakların tespih tanelerini yuvarlaması gibi çilesiyle büyümüş ve ölmüştür. Onu harekete geçiren de hareketini yönlendiren de bu ıstıraptır. "Mukaddes azap" diyor merhum Hoca, "bizim en tatlı gıdamızdır. Dünyaya onunla gözlerimizi açtık, onunla beslendik, onunla yaşıyoruz. Biz istesek de istemesek de varlığımızın hikmeti onda gömülüdür".[2]

Eğer Nurettin Topçu, sıhhatli bir toplumda doğmuş olsaydı, muhtemelen yegane ıstırabı böyle ilahi bir çile olacak ve kendisini sadece felsefeye hasredecekti. Fakat ne var ki o, medeniyet şaşkını 20. yy Türkiye'sinde dünyaya geldi. Günümüzde skandal çamurlarını madalya kabul eden şöhretlilerin teşekkürlerini haykırdığı Türkiye, hocaya Sorbonne'da 'felsefe doktoru' unvanı sağlayan ve Paris'te basılan tezinin, Türkçe'ye çevrilip yayınlanmasını isteyen sevenlerine "kim okuyacak ki?!" cevabını verdiren Türkiye idi.

Bu noktayı saptamakla aslında, ilk cümlemizin yani Nurettin Topçu'nun ancak ıstırap çeken zihinlere hitap ettiği gerçeğinin mahiyetini de belirtmiş olduk. Zira yukarıda değindiğimiz gibi, Topçu'dan bu yana toplumun fazlaca değişmediği şüphe götürmez bir gerçek; "Bizim felsefemiz yok, imanı kaybettik..hâlâ her sahada tatminsiz taklitçilikteyiz"[3] diyordu Hoca; bu nedenle de ıstırap içindeydi. Doğuştan metafizikçi olan insanların ıstırabına sahip değiliz belki, ama felsefesi olmayan ve dolayısıyla gerçek imandan uzaklaşmış taklitçi bir toplumda yaşamanın ıstırabı bizim de iliklerimizi sızlatmaktadır. İşte bu nedenle bir daha vurgulamak ihtiyacı duyuyoruz: Nurettin Topçu ancak ıstırap çeken zihin ve gönüllere hitap etmektedir.

"Ürpertici bir yıkılış anınında yaşıyoruz"[4] diyor N. Topçu; ve biz onun yazdığı hemen her satırın arasında bu ürpertiyi hissediyoruz. Bu nedenledir ki onun ruhu, yüksek felsefi ıztırabının sırtına binen, 'cahiller arasında kalan hakîmin' ve yurduyla beraber yurttaşlarının içten içe işgalini seyreden bir vatanperverin acılarını da taşımak zorunda kalıyor. Ne var ki yalnız biri bile alelade bir insanı yüzükoyun kapaklandıracak bu üç dert, Topçu için örs, çekiç ve maşaya dönüşüyor; dava denilen cevher de bunlarla şekillendiriliyor.

Bu ıstırapların temel ortaklığı nedir? Bu soruya en uygun cevap, herhalde, 'âidiyet şuuru' olacaktır. Zira hoca, benliğinin derinliklerinden gelen bir bilinçle, ruhunun Allah'a âit olduğunun farkındadır. İşte bu farkındalık, ondaki metafizik sıkıntının yani sonsuza karşı sonsuz hasretin nedeni ve aynı zamanda sonucudur. Bununla birlikte 'ruhun aslı bedensiz olmak ise de ruh, hiçbir yerde bedensiz görülmez ve bu dünyaya beden penceresinden bakar'.[5] İşte bu nedenle Nurettin Topçu, bedeninde görünen ruhu ile içinde yaşadığı milletine âittir. Böyle bir âidiyet şuurunun doğurduğu sevgi, giderek millet olma özelliğini yitiren kendi insanlarının idrak edemedikleri derin tehlikeler için dertlenmesini gerektirmiştir.

Onun üçüncü tür ıstırabı da bu âidiyet şuuruyla ilgilidir. Topçu, cahiller arasında kalmış bir hakîmdir, şüphe yok. Fakat burada söz konusu cehalet, yalnız ait olduğu toplumun geçmişten sürükleyip getirdiği taklîdî hurafeler değil, aynı zamanda özlerine düşman batı taklitçiliğidir. O, milletinin ruhu mesabesinde gördüğü İslam'ın özüne yama edilen bin çeşit saçmalıkları ve hatta iğrenç simsarlıkları tiksintiyle reddeder. Fakat aynı zamanda hudutsuz Batı taklitçiliğinin, milletinin özüne iliştirmeye çalıştığı abesliklere ve bayağılıklara da savaş açar. Bu iki yönlü cihadın nedeni ise tektir: Milletine duyduğu âidiyet hissi...

Tüm bu ızdırapların sonucu, altmış dört yıllık ömrünün büyük bölümündeki mücadelesi değildir yalnızca. Nurettin Topçu, kökü çok derinlere uzanan ölümcül dertlerimizi görmüş, kavramış ve bizlere çarpıcı bir dille anlatmaya çalışmıştır. Onu önemli kılan niteliği de işte budur.

Hiç şüphesiz Nurettin Topçu şahsına duyduğumuz saygı ve 'biricikliği'ne ilişkin kanaatimiz, onun fikir örgüsüne bazı eleştiriler yöneltmemize engel olmamalıdır. Ancak burada eleştirinin, bizzat Hocanın vasiyeti olduğunu belirtmek de boynumuzun borcudur: "Tenkit yetisini kullanamayan zihin her adımda yanılmaya mahkumdur... Şüphe yok ki tenkit, hakaret veya küçük düşürme gayreti değildir; fikirleri eleme, değerlendirme ve onları hakikat güneşinde yıkama yetisidir".[6]

Evet.. Nurettin Topçu'nun fikir örgüsünde eleştirilecek ciddi gedikler mevcuttur. Felsefî düşünceye derinlemesine hakimdir; ama başta hocası Blondel olmak üzere Bergson'dan, Kierkegaard'dan ve diğer existansiyalistlerden aldığı derin etkiler, bazen rahatsız edici boyutlara çıkabilmektedir. Herhalde bunun bir örneği, Topçu'nun, Hallac'a atfedilen "enel Hak" sözünü, isyan ahlakının zirvesi olmak üzere "ben hakikatim" anlamında yorumlamasıdır. Doğrusu, Hallac Mansur'un yaşamını örtmüş efsane bulutlarının ardına bakıp, onun gerçek düşüncelerini kavramak, bu gün için de pek kolay bir iş değildir. Ama yine de biz, Hallac Mansur'un, Blondel'e ait *Allah'ın insanda isyanı* gibi bir fikre sahip olduğundan ciddi biçimde şüphe etmekteyiz.

"Bizi her tarafımızdan kuşatan âlemde Allah'ın en büyük lutfu ve kudretinin akıllara durgunluk veren delili tabiat kanunları olduğu halde, düzenin bozulduğu yani iflas ettiği yerde Allah'ı arayanlar şüphesiz şaşkınlar ve körlerdir"[7] diyor Nurettin Topçu. Bizce bu saptama son derece isabetli ve manidardır. Fakat hocanın, *tabiat kanunu* fikrini toptan reddeden Gazali'yi İbn Sina ve İbn Rüşd'e karşı savunması[8], ancak, Gazali'yi okumayışı ile açıklanabilir. Hele Gazali'nin İslam idealizmini ihya ettiği ve *İhyâu ulumiddin*'in İslam idealizminin zirvesi olduğu iddiası[9], Topçu'nun İslam felsefesine ne kadar az vakıf olduğunu gösteren başka bir delildir.

Gazali'nin, İslam düşüncesinin sağlık ve selameti açısından derinlemesine ele alınması gerektiğini düşünmekteyiz. Bu nedenle son bir örnek vermeyi gerekli bulmaktayız: merhum Topçu şöyle demektedir: "Aristo'ya kızıp felsefeyi büsbütün ortadan kaldıranlar, pireyi öldürmek için yorganı yakalardan farksızdı. Bunlar felsefeyi kaldırmakla, İslam'da düşünceyi yok etmişlerdi. Bunu yapanlar, kolayca hazır buldukları Aristo'nun kıyas mantığını almakla sapıklığın asıl yoluna girdiler ve bunun farkında olmadılar. Çünkü düşünmek felsefe yapmaktır. Onlarsa düşünmenin yolu olan felsefenin kaynağını önceden kurutmuşlardı".[10] Bu sözlere, Topçu'nun fark edemediği bir şeyi, yani yorganı asıl yakanın Gazali olduğu dışında bir şey eklemek mümkün değil.

Gazalî meselesi bir yana, merhum Topçu'nun, teknik yanlışları da ayrı bir bahistir. İtiraf etmeliyiz ki onun, İslam düşünce ve medeniyet tarihine derinlemesine vakıf olmadığı da itiraz götürmez bir gerçektir. Bu yüzden de yazılarında mühim çelişkiler göze çarpabilmektedir. Örneğin İmparatorluk üslubunun şaheseri Süleymaniye'yi "Büyük, çok büyük bir sanatımız vardı. Şiirimizin en temiz ve ulvî üslubuna örnek olan Yunus'un ilâhileriyle, Allah'ın hilkat eserine taş halinde nazire olan Süleymaniye o sanatın şahitleridir" diyerek öven Topçu, bir başka yerde şunları söyleyebilmektedir: "Anadolu'da iki mimarlık sanatı başlamıştır: Selçuk sanatı ile İstanbul'da millî ruha karışarak onu değiştiren Bizans sanatının karışığı olan İmparatorluk uslubu. Selçuk... bizim mimarlık sanatımız budur. Sonradan Bizans'ın karışması ve bu ruhu azametle ezmesi, ondaki aydınlığın kurtarıcı vecdini ortadan kaldırmıştır. Bu sanat bizim değildir".[11]

Merhum Topçu'nun sanat zevkinin de şaşırtıcı ölçüde farklı olduğunu, hatta bazen klasik musiki ve edebiyatımız hakkında verdiği yargıların neredeyse devrim yobazlarına yaklaştığını belirlemek aydınlatıcı olabilir. Nurettin Topçu'ya göre musikimiz, kendi duygularını pek mahirane işlediği zirve dönemlerinde bile, bizi sonsuzluk yolculuğuna çıkarmaktan âcizdi, çünkü sonsuzluk iradesinden her zaman mahrumdu.[12] Divan edebiyatı ise asırlarca mey ve mahbubdan bahsede ede çürümüş ve kokuşmuştu.[13]

Bu teknik yüzeysellikler bir tarafa, Topçu'nun da gönülden hayran olduğu tüm sufilerin, temel kaynak ve örnek gördükleri *velayet meydanının sahibi* Ali İbn Ebî Talib'in, hocanın nazarında hazreti Ali değil, halife Ali olması ayrıca dikkat çekicidir. Topçu'nun bu yargısı için gösterdiği delil ise daha ilginçtir: "İslamiyet Hira dağında Peygamber'in mistik feryadı iken, en büyük ruhun ideali olmuştu. İlk defa Halife Ali'nin mevki-i iktidar ihtirasıyle birleştiği anda yıkıldı".[14]

Bunlar bir yana N. Topçu'nun eserleri de, zaman zaman kapalı sonbahar havaları kadar sıkıntı vericidir. Sağlam bir plan, ele alınan konuların enine boyuna incelenmesi nadiren görülen olgulardır. Bize göre hocanın eserlerindeki teknik zaafların nedeni ise meydandadır: Doktora ve doçentlik tezleri olan 'İsyan Ahlakı' ve 'Bergson' hariç tüm kitapları, başta Hareket olmak üzere çeşitli dergilerde yayınladığı yazılarından bir araya gelmiştir.

Bir konuyu etraflıca incelemek, ciddi bir planlamayı gerektirir. Oysa derin ve geniş meseleler hakkındaki birkaç sayfalık yazılar, ister istemez yazarı, ele alınan konuyu vulgarize etmeye mecbur bırakacaktır. Ayrıca Topçu'nun eserlerinde görülen kimi ifade yanlışları ve cümlelerdeki düşüklükler de yukarıdaki kanaatimizi pekiştirmektedir

Fakat unutulmamalı ki tüm bu eksiklikler Nurettin Topçu'nun haiz olduğu şu iki üstünlüğe asla halel getirmemektedir:

1. Blondel ve Bergson'un ağır etkilerinin, Nurettin Topçu'nun orijinal bir filozof sayılmasını engelleyip engellemediği problemini bir kenara bırakırsak, merhum hocanın felsefî ve bilimsel düşüncenin mahiyetini derinden kavramış bir filozof olduğundan, fikir üretimini de bu yolla yaptığından şüphe edilemez. Asırlar önce felsefeye sırt çevirmiş bir medeniyetin çocuğu olan Topçu'yu, kendi kuşağındaki sonsuz örneklerin tersine, hurafe ve sahteliklerle kuşatılmış dini hayattan nefret ederek batı taklitçiliğine yönelmekten alıkoyan da onun bu özelliğidir. Nitekim "İslam âleminin bu acıklı halini iflas telakki eden son nesiller, felsefî bir görüş sahibi olmadıklarından ister istemez dine veda ettiler ve ruhtaki varlığa sahip olabilmek emeliyle, dünya menfaatlerini temsil eden ve her biri bir şakinin elinde mukaddesleştirilen putlara tapındılar".[15]

İşte felsefi düşünceye verdiği bu merkezi önem, Nurettin Topçu'yu ne öncülü ne de ardılı bulunmayan *biricik* saymamızın temel sebebidir. Müslüman bir Türk olarak Topçu, İslam âleminin bu günkü sefaletlerinin gerçek nedenini yani felsefesizliğimizi sezmiş, göstermiş ve ele almış, fakat çeşitli sebeplerle, meseleyi tam manasıyla işleyememiştir.

Ne var ki, bu gün bile dile getirilmesi aforoz sebebi sayılan felsefesizlik sorunumuzu, bazı eksikliklerle dahi olsa, imanından aldığı sarsılmaz cesaretle dile getirmesi, çarpıcı bir dille ortaya koyması, Nurettin Topçu'nun aziz hatırası önünde saygıyla eğilmemiz için yeterli bir sebeptir.

2. Nurettin Topçu, felsefenin önemini ve felsefesizliğimizin neden olduğu sefaletlerimizi isabet ve maharetle açıklamak yanında, bize göre asıl, yedi asırdan beri yapılmayan bir işe teşebbüs etmesiyle orijinallik kazanmaktadır. Bu iş, dini otoriteler tarafından birbiriyle çelişik gösterilen felsefe ve din arasında uyum olduğunun hatta birbirlerini gerektirdiklerinin gösterilmesinden ibarettir. Kanaatimizce merhum hocanın en mühim ve orijinal yanı budur. N. Topçu'nun eserlerinin yeni baskılarını ancak vefatından yirmi sene sonra görebilen genç nesillerin, bilgilenmeye en fazla muhtaç oldukları konu da budur.

Merhum hoca, felsefenin mahiyet ve önemini kavramakla kalmamış, bir Müslüman olarak din ile felsefe arasındaki ilişkileri, dikkat çekici bir hünerle ele almıştır. Bu konu son derece önemlidir. Çünkü üç asır sonunda, bu gün, iktisadi siyasi ve ictimai bakımdan tam bir fiyasko olan modernleşme hareketimizin temel yanlışlarını gözlerimize sokmaktadır: Aslında her ikisi de taklit mumyası olan felsefesiz bir din ve dinsiz bir felsefe...

1 VO s.77.
2 KM s.112.
3 İD s.80
4 KM s. 92.
5 KM s.159.
6 İİ s. 44.
7 KM s.141.
8 İİ s. 50.
9 KM s. 69.
10 İİ s. 41.
11 AN s.89.
12 AN s.87.
13 AN s. 87.
14 KM s. 27.
15 AN s.80.